

Л. В. Щетініна, М. А. Хвесик

# Інтенсивність

**ІНТЕНСИВНІСТЬ** (від лат. *intensio* – напруження, посилення) – ступінь напруження, посилення; кількісна оцінка частоти певних подій, процесів, явищ тощо. В [акустиці](#) також розглядають поняття «І.» (сила [звуку](#)), що позначає середню за часом енергію, яку переносить акустична хвиля за одиницю часу через одиничну площу, перпендикулярну напрямку поширення хвилі. І. звуку вимірюють у Дж/(м<sup>2</sup>сек.) або Вт/м<sup>2</sup>, а також у дБ.

Термін «І. землетрусу» вживають для визначення сили поштовхів у земній поверхні.

І. випромінювання – енергет. характеристика електромагніт. випромінювання, що поширюється в певному напрямку, пропорційна квадрату амплітуди його хвилі. І. випромінювання залежить від часу і напрямку поширення. У фотометрії рівнозначне поняттям «опромінення», «освітленість» і «поверхнева густина потужності випромінювання». Вживається також, коли конкрет. спектрал. і просторовий розподіл невідомий або незначний, а необхідно визначити лише абсолютне значення фіз. ефекту внаслідок дії випромінювання. У спектроскопії під час спектрал. аналізу визначають І. спектрал. лінії, що пропорційна спектрал. густині потоку випромінювання і залежить від умов, у яких знаходиться середовище випромінювання, – т-ри, концентрації джерел випромінювання тощо.

**Інтенсивність праці** (І. п.) – соціально-економічна категорія, що характеризує затрати мускульної (фізичної) та нервової енергії людини за одиницю часу для отримання певних результатів праці. Вона пов'язана із суспільно корис. затратами енергії працівника, спрямов. на створення продукту, і не характеризується тими затратами енергії людини, які організм витрачає на протидію несприятливому впливу елементів вироб. середовища, переборення влас. негатив. ставлення до роботи тощо. І. п. є фактором продуктивності праці. У свою чергу, важкість праці пов'язана з відтворенням робочої сили й характеризує міру впливу всієї сукупності елементів умов праці на функціонал. стан та здоров'я людини. Кількісна відмінність між інтенсивністю та важкістю праці полягає в тому, що важкість визначають продуктивні та непродуктивні затрати робочої сили, тоді як інтенсивність – тільки продуктивні, що реалізуються в корис. результаті праці. Інтенсивність і напруженість

праці відрізняються кількісно та за якісними параметрами. Кількісно інтенсивність менша від напруженості, оскільки в реал. умовах завжди присутні непродуктивні затрати праці. Якісну відмінність між інтенсивністю та напруженістю спричинюють зміни в динаміці працездатності – чим вища працездатність, тим вищою може бути інтенсивність. Посилення втоми та зниження працездатності порушують функціонал. рухливість і робочий динам. стереотип. Коли працівник намагається компенсувати зниження працездатності та нівелювати втому, зростають затрати енергії (непродуктивні затрати) й підвищується напруженість праці. За критерієм суб'єкта праці виокремлюють індивід. і групову інтенсивність, інтенсивність сукупного працівника підприємства, інтенсивність сукупного працівника нац. економіки. Середній рівень суспільно необхід. І. п. повинен відповідати рівню розвитку продуктив. сил. Оптимал. (нормал.) І. п. – кількість праці за одиницю часу, що дозволяє мінімізувати втрати устаткування та робочої сили з урахуванням дотримання необхід. організац.-екон. умов та фізіол. обмежень. Планову І. п. визначають планові затрати праці за одиницю часу (встановлюють на конкрет. період часу). Фактична І. п. залежить від конкрет. організац.-тех. і соц. розвитку підприємства, характеризує реал. затрати праці за одиницю часу і може бути визначена за даними оператив. обліку за минулий період. Усі методи оцінювання І. п. об'єднано в три групи, кожна з яких охоплює тільки один вид методів, що базуються на психофізіол. чи конкретно-соц. дослідж. або на дослідж. роботи й оцінюванні її результатів. Серед методів першої групи найпоширеніший калориметричний. Він дозволяє визначати межі мін. і макс. затрат праці в певних організац.-тех. умовах виробництва. Однак результати, отримані за допомогою цього методу, відображають не тільки вироб., але й невироб. витрати. Значні неточності він допускає й у вимірюванні І. п. у працівників, що виконують трудові процеси з найпростішими трудовими рухами без зусиль або зі знач. питомою вагою статич. навантаження і нервово-розумових елементів. Сутність методів, в основу яких покладено конкретно-соц. дослідж. чи дослідж. суб'єктив. стану працівників, полягає в отриманні інформації про втому і працездатність виконавців шляхом їхнього опитування. Існує багато методик одержання такої інформації, найпопулярніші серед яких розроблені Г. Черкасовим, а також автор. колективом НДІ праці (Москва). Крім розглянутих, широко використовують методи, що базуються на дослідж. роботи й оцінюванні її результатів: визначення виробітку продукції за одиницю часу, темпу та обсягу роботи, коефіцієнта використання робочого часу та низки ін. екон. показників.

Л. В. Щетініна

**Інтенсивність природокористування** (І. п.) – ступінь (міра) масштабності та глибини використання природних ресурсів, що забезпечує задоволення суспільних потреб з урахуванням пріоритетності ефекту відтворення та збереження для нинішніх і майбутніх поколінь цілісного ресурсного й середовищного потенціалу ландшафтних комплексів. Осн.

інтеграл. показником І. п. є величина масоенергообміну та одержання ефекту природокористування за одиницю часу у певних геопростор. межах. І. п. визначають розміром частки використовуваного природ. ресурсу екосистеми стосовно всього її потенцій. запасу.

М. А. Хвесик

## Рекомендована література

1. Гомберг Я. И. Редукция труда. Москва, 1965;
2. Черкасов Г. Н. Научная организация труда. Москва, 1967;
3. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці: Підруч. К., 2003;
4. Економіка праці та соціально-трудоі відносини: Підруч. К., 2009.

### Бібліографічний опис:

Інтенсивність / Л. В. Щетініна, М. А. Хвесик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12398>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).